Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פּרענומערירען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפֿפֿאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין:
פּעסט
אלט-גאססע נר' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע פּעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
זאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג,
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פֿיערטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פֿיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿיערטעליאהר 2 " " 75 " " "

Nr. 101, ניינטער יאהרגאנג | פּעסט, מאָנטאג יח אלול ה'ת'ר'ל'ז'. | Pest, den 27. August 1877.

דער קריעג.

I. דער קאמפף אום דען שיפקא-פאס.

איזט דער שיפקא-פאס פֿאָן דען טירקען שאָן איינגענאָממען? — יא! — ניין! — יא! — ניין! — אונד ווידער יא! — דיעזע פֿראגע אונד דיא ענטגעגענגעזעצטען אנטוואָרטען בילדען דען וועזענטליכען אינהאלט דער זייט פֿרייטאג היער איינגעטראָפֿפֿענען נאכריכטען פֿאָם אייראָפּעאישען קריעגס-שויא-פּלאטצע — אונד נאָך היינטע קאָננען וויר ניכט מיט בעשטיממטהייט מעלדען, דאס דיא טירקען שאָן אים בעזיטצע דעס שיפקא-פאסעס זינד. דיא קאָנסטאנטינאָפּלער מעלדונגען פֿאָן ערפֿאָלגטער איינגאהמע דעס שיפקא-פאס זייטענס דער טירקען וואָרען בלאָס פּריוואט-נאכריכטען, אונד דיעזען וואָללען וויר זאָ לאנגע ניכט גלייבען, ביז זיא ניכט אייך אמטליך בעשטעטיגט ווערדען. —

דיא לעטצטע אמטליכע דעפּעשע סוליימאן פאשא'ס וואר פֿאָן דיענסטאג, אונד דיעזע בעשטעטיגטע בלאָס דען פֿאָן זיינער ארמעע אייף דיא רוסישען בעפֿעסטיגונגען דעס שיפקא-פאסעס אויסגעפֿיהרטען אנגריפֿף. ביי דיעזעם ערסטען אנגריפֿפֿע קעמפֿפֿטען דיא טירקען פֿאָללע 14 שטונדען אונטער דעם פֿאָרטוועהרענדען פֿייער דער רוסישען קאנאָנען. דיא רוסען, וועלכע אייף דעם 700 מעטער האָהען געבירגס-פאסע שטעהען, באָמבארדירטען פֿאָרטוועהרענד הינונטער אייף דיא טירקען אונד מאכטען אימער נייע אויספֿעללע אייף דיאזעלבען; אבער דיא טירקען ליעסען זיך ניכט צוריקשלאגען אונד שטירמטען פֿאָרטוועהרענד פֿאָרוועדטס. דיא טירקען פֿערלאָרען מעהרערע אָפֿפֿיציערע אונד סאָלדאטען, אבער דיעזער ערסטע קאמפֿף-טאג ענדעטע אָהנע ענטשיידונג — אונד זייטדעם דויערט דער קאמפף אום דען שיפקא-פאס נאָך אימער פֿאָרט!

געסטערן פֿריה איזט היער איינע קאָנסטאנטינאָפּלער דעפּעשע איינגעטראָפֿפֿען מיט דער נאכריכט: „עס איזט היער דיא ביזהער אמטליך אונבעשטעטיגטע מעלדונג פֿערברייטעט, דיא טירקען העטטען בערייטס דען שיפקא-פאס איינגענאָממען!“ — נון, אייף איינע זאָלכע נאכריכט מיט „העטטען“ אונד „מאָכטען“ לאָסט זיך ניכט וועטטען אונד ניכט שוואָרען.

וויר וואָללען נון דיא זייט פֿרייטאג היער איינגעטראָפֿפֿענען פּעטערסבורגער אמטליכען דעפּעשען מיטטהיילען. דיעזע לויטען:

פּעטערסבורג 24-טען אויגוסט. נאָך צעהן אבגעשלאגענען שטירמען אם 21-טען אויגוסט, וועלכע ביז שפּעט אין דיא נאכט היניין אנדויערטען, ערנייערטען דיא טירקען אם 22-טען אויגוסט ווידער דען קאמפף. דיא טירקען ערריכטעטען מעהרערע לויף-גראָבען, אין וועלכען זיא פֿאָן דען רוסישען קאנאָנען אייף דען האָהען געשיטצט זינד אונד פֿאָרריקען קאָננען. דער פֿערלוסט דער רוסען אם 21-טען אויגוסט וואר נור 200 מאנן. אם 22-טען אויגוסט, געגען 8 אוהר מאָרגענס, גריפֿפֿען דיא טירקען דען שיפקא-פאס ווידער אן. דער ערסטע אנגריפֿף וואורדע צוריקגעוויעזען, דער קאמפף דויערט אבער נאָך אימער פֿאָרט.

הויפּטקוואַרטיער גאָרני-שטודען 23-טען אויגוסט. דער היינטיגע קאמפף אם שיפקא-פאס בעגאנן אום 4 אוהר מאָרגענס אונד דויערטע אונגעהייער העפֿטיג ביז מיטטאג. מעהרערע טירקישע אנגריפֿפֿע וואורדען צוריקגעשלאגען, אונזערע העלדען וויכען קיינען שריטט; לייִדער איזט דער פֿערלוסט אונזערער סאָלדאטען איין זעהר גראָסער. (דאס געשטעהען אלזאָ דיא רוסען זעלבסט איין!)

גאָרני-שטודען 24-טען אויגוסט. געסטערן פֿריה גריפֿפֿען דיא טירקען פֿאָן דריי זייטען מיט אונגעהייערען קרעפֿטען אונזערע שטעללונגען אים שיפקא-פאס אן. אונזערע סאָלדאטען שלוגען אללע אנגריפֿפֿע העלדענמיטהיג צוריק, אָהנע צו וויכען. דיא רוסישען קאנאָנען וואורדען אייף קאָזאקען-פֿפֿערדען פֿאָרגעשאָבען. דער הארטנעקיגע קאמפף דויערטע טיעף אין דיא נאכט היניין. וויר בעהיעלטען דעננאָך אונזערע שטעללונגען טראָטץ דער אונגעהייערן איבערמאכט דער טירקען אונד איהרעס מאָרדערישען פֿייערס. דיעס וואר דער דריטטע טאג דער העלדענמיטהיגען פֿערטהיידיגונג דעס שיפקא-פאסעס געגענאיבער דער גאנצען ארמעע סוליימאן פאשאס. דיא רוסישען סאָלדאטען אים שיפקא-פאס האטטען פֿיער טאגע קיין ווארמעס עססען אונד האבען פֿיער נעכטע ניכט געשלאָפֿען. — היינטע, דען 24-טען אויגוסט, געגען 4 אוהר מאָרגענס, וואורדע דער קאמפף ערנייערט. דער לינקע טירקישע פֿליגעל וואורדע פֿאָן דער אנהאָהע צוריקגעשלאגען אונד אייך צוויי אין אונזערעם ריקען ווירקענדע טירקישע קאנאָנען זינד וועגגעשאַפֿפֿט וואָרדען.

דער בעריכט-ערשטאטטער דער „נייען פֿרייע פּרעססע“ זענדעט אן דיאזעלבע פֿאָלגענדע דעפּעשע: ביי שיפקא וואורדע אייך אם 24-טען אויגוסט מערדעריש געקעמפֿפֿט. דיא טירקען, וועלכע אנפֿאנגס צוריקגעשלאגען וואורדען, קאָנטען ווידער פֿאָרריקען. עס געלאנג דען טירקען, דיא ביידען פֿליגעל דער רוסישען שטעללונגען צו אומפֿאסען, דאָרט לויף-גראָבען אנצולעגען אונד פֿאָן דאָרט אויס דיא רוסען צו בעשיעסען. אונטער שווערען פֿערלוסטען וואורדען אייף דעם בערגע קאנאָנען אייפֿגעשטעללט, וועלכע דיא גאנצע ערסטע פֿערטהיידיגונגס-ליניע דער רוסען בעשיעסען. —

דאס איזט דאס גאנצע מאטעריאל דער נאכריכטען איבער דען קאמפף אום דען שיפקא-פאס, וועלכע פֿרייטאג, זאמסטאג אונד זאָנטאג היער איינגעטראָפֿפֿען זינד. דיא זאך-פֿערשטענדיגען בעצווייפֿעלן עס נאָך אימער, דאס עס דעם סוליימאן פאשא געלינגען ווערדע, פֿאָן שיפקא אויס דיא געבירגס-שטראסע נאָך טרנאָווא צו עראָבערן. דיעזער פאס איזט זעהר האָך אונד דיעזע האָהע איזט פֿאָן דען רוסען לייכט צו פֿערטהיידיגען. ווענן עס דעם רעכטען פֿליגעל דער סוליימאנ'שען ארמעע ווירקליך געלונגען איזט, פֿאָן סליוונאָ נאָך בעבראָווא צו קאָממען, דאנן ווערע עס יא דען טירקען לייכטער, פֿאָן בעבראָווא נאָך טרנאָווא צו קאָממען, אונד פֿאָן דא אויס דען שיפקא-פאס צו ערשטירמען.

איינע דעפּעשע אויס שומלא בעשטעטיגט עס, דאס עס דעם רעכטען פֿליגעל דער סוליימאנ'שען ארמעע געלונגען איזט, בעבראָווא צו בעזעטצען אונד דאס געבירגע פֿאָן טירנאָווא צו ערקלעטטערן — אונד איין בעריכט-ערשטאטטער דער „טיימס“ בעהויפּטעט, דאס דיא לאגע דער רוסען דורך דיא נייעסטען טירקישען בעוועגונגען איינע אייסערסט שוויעריגע געוואָרדען איזט, אינדעם דיא ארמעע מעהעמעדס אייף דער שטרעקע איבער דשומאיא פֿאָררריקטע, אונד דער רעכטע פֿליגעל דער סוליימאנ'שען ארמעע בעבראָווא בעזעטצטע. —

אללער אויגען זינד יעטצט נאָך דעם שיפקא-פאס געריכטעט. דיא איינגאהמע דעס שיפקא-פאסעס זייטענס דער טירקען ווערע איין אונגעהייערעס קונסט-שטיק, וויא עס אין דער קריעגס-געשיכטע נור זעלטען פֿאָרצוקאָממען פֿפֿלעגט; אבער דאס ניכט-געלינגען דיעזעס קונסט-שטיקעס ווירדע אייך נאָך קיינע ניעדערלאגע דער טירקען בעדייטען. סוליימאן, דער לינקס ניכטס אויסריכטען קאָננטע, ווירד זיך דאנן נאָך רעכטס ווענדען, אונד איבער בעבראָווא דען אנגריפֿף אייף דען שיפקא-פאס פֿערזוכען. דיא טירקישע איינגאהמע דעס שיפקא-פאסעס ווירדע איינע אונגעהייערע ניעדערלאגע דער רוסען בעדייטען, דיעזע העטטען דאנן פּלאָטצליך דריי פֿעראייניגטע טירקישע ארמעען הינטער איהרעם ריקען: דיא רוסען מיססטען גאנץ בולגאריען פֿערלאססען אונד זיך יענזייטס דער דאָנייא נאָך רומעניען צוריקציעהען. זאָבאלד סוליימאן פאשא דען שיפקא-פאס איבערשרייטעט, ווענדעט ער זיך איבער בעבראָווא נאָך סעלווי, אום פֿאָן דא אויס דיא פֿעראייניגונג מיט דער ארמעע אָסמאנ'ס ביי לאָוואַץ צו בעווערקשטעלליגען. מאג זיין, דאס דאנן אייך דיא רוסען ביי סעלווי דיא פֿעראייניגונג דער צוייא טירקישען ארמעען צו פֿערהינדערן זוכען ווערדען; אבער דיעס ווירד איהנען זיכערליך ניכט געלינגען. מאן קאנן דאהער מיט בעשטיממטהייט אננעהמען, דאס אין דעם אויגענבליקע, אין וועלכעם דיא טירקישע עראָבערונג דעס שיפקא-פאסעס ערפֿאָלגט אונד דיא פֿעראייניגונג סוליימאנס מיט אָסמאן ניכט מעהר צו הינדערן איזט, דיא רוסען זאָפֿאָרט צוריק נאָך רומעניען מארשירען מיססען.

ווענן אבער דעם סוליימאן דיא ערשטירמונג דעס שיפקא-פאסעס ניכט געלינגען זאָללטע, דאנן קאָננטע ער זיך וואָהל ביי בעבראָווא מיט דער ארמעע מעהעמעדס פֿעראייניגען, אבער דיא שטעללונג אָסמאן פאשא'ס ווערע איינע אונהאלטבארע. מעהעמעד בריכט קיינע הילפֿע; ער האט יא דאס אויסגעצייכנעטע פֿעסטונגס-פֿיערעק הינטער זיך; אבער אָסמאן פאשא האט גאר נירגענדס דען ריקען געדעקט, דענן ווידדין אונד זאָפֿיא זינד נאָך זעהר וויייט פֿאָן פּלעוונא. אָסמאן פאשא ווירדע דאנן פֿירכטען, דאס איהם דיא רוסען אין דען ריקען קאָממען ווערדען, אונד ער מיססטע זיך ביי צייטען נאָך ווידדין אָדער זאָפֿיא צוריקציעהען — אונד דיא רוסען העטטען דאנן איינען גראָסען טהייל אים וועסטליכען בולגאריען פֿריי!

II. דער קאמפף צווישען דשומאיא אונד רוסטשוק.

ביי דשומאיא ענטשפּרינגט איין פֿלוס אונד פֿליעסט איבער ראסגראד, קאדיקאָי אונד ערגיעסט זיך אין דיא דאָנייא צווישען רוסטשוק אונד פּירגאָס. דיעזער פֿלוס הייסט דער ווייסע לאָם. דאנן ענטשפּרינגט איין פֿלוס ביי פּאָפּקיאָי, פֿליעסט איבער קאצעליעוואָ נאָך קאדיקאָי, וואָ ער זיך אין דען ווייסען לאָם ערגיעסט. דיעזער פֿלוס הייסט דער שוואַרצע לאָם. צווישען דעם ווייסען אונד שוואַרצען לאָם האבען אין דען לעטצטען טאגען בעדייטענדע געפֿעכטע צווישען טירקען אונד רוסען שטאטטגעפֿונדען. ביי דשומאיא וואר מיטטוואָך אונד דאָננערסטאג איין זעהר העפֿטיגער קאמפף.

נעפֿענגניססעס פֿערשפּראַך, דאס דעם קראנקען קינדע איינע זאַנפֿטלינערע בעהאנדלונג צו טהייל ווירדע, ווענן דיא מוטטער אין דעססען טויפֿע וויללינגען וואָללטע. דיא מוטטער וויללינגטע איין, אונד דאס קינד וואורדע ווירקליך געטויפֿט. — נון ערפֿוהר דער פאריזער אָבער-ראבבינער דיעזען פֿאָרפֿאלל אונד וועגדעטע זיך דיעספֿאללס מיט איינעם געזוכע אן דען קולטוס-מיניסטער. דיעזער טאגע לאנגטע נון דיא אנטוואָרט דעס קולטוס-מיניסטערס העראב, וועלכע פֿאָלגענדערמאסען לויטעט: „העהרווירדיגער הערר אָבער-ראבבינער! אין פֿאָלגע איהרעס געזוכעס האבע איך מיך אן דען פֿאָרשטעהער דעס געפֿענגניססעס געוועגדעט, אום מיר איבער דיעזען בעדויערליכען פֿאלל גענינענדע אויפֿשליססע צו פֿערשאפֿפֿען. נון ווערדען זיא וואָהל צוגעבען, דאס דיא טויפֿע דעס 3-יעהריגען קינדעס נור דאנן איינע אונגערעכטיגקייט וועדע, ווענן דיא מוטטער היעצו געצוואונגען געוואָרדען. אויס דען מיטטהיילונגען, דיא איך איבער דיא זאכע ביזהער ערהאלטען האבע, געהט יעדאָך דורכאויס ניכט הערפֿאָר, דאס אויף דיא מוטטער דעס קינדעס פֿאָן איינער וועלכער זייטע איין צוואנג געאיבט וואורדע. אלליין טראָטצדעם קאנן איך דיעזע טויפֿע אויס דעם גרונדע ניכט גוט הייסען, דא דיא מוטטער אין דער געדריקטען לאגע, אין דער זיא זיך בעפֿאנד, נאטירליך קיינען מוטה האטטע, דען צורעדען דעס גייסטליכען ווידערשטאנד צו לייסטען. דער געפֿענגניס-דירעקטאָר העטטע זיך פֿאָר אללעם פֿערזאָנליך דיא איבערצייגונג פֿערשאפֿפֿען מיססען, דאס דיעזע מוטטער „אויס גאנץ פֿרייעם וויללען" איהר קינד טויפֿען לאססען וואָללע. דער דירעקטאָר העטטע זיך ניכט בלאָס מיט דעם גייסטליכען, זאָנדערן אויך מיט איינעם יידישען ראבבינער אין פֿערבינדונג זעטצען מיססען. איך האבע אין פֿאָלגע אללע' דיעזער אומשטענדע דען גאנצען פֿאלל צור קענגטניס דעס ערצבישאָפֿס פֿאָן פאריז געבראכט אונד איהן ערזוכט, אין צוקונפֿט דאפֿיר זאָרגע צו טראגען, דאס קיין רעלי-גיאָנס-איבערטריטט שטאטטפֿינדע, דער ניכט אויס גאנץ פֿרייער ענטשליעססונג ערפֿאָלגט. איך האבע דאס פֿערטרויען, דאס דער הערר ערצבישאָף דאפֿיר זאָרגען ווערדע, דאמיט איין זאָלכער פֿאלל ניכט ווידערקעהרע!" — זאָ וויט דאס שרייבען דעס קולטוס-מיניסטערס. פֿאָרלייפֿיג האט דיא זאכע קיינען פראקטישען ווערטה, דא דאס אין רעדע שטעהענדע קינד גלייך נאך דער טויפֿע געשטאָרבען איזט, עס איזט יעדאָך זעהר גוט, דאס דורך דאס איינ-שרייטען דעס פאריזער אָבער-ראבבינערס קינפֿטיגהין זאָל-כע פֿעללע ניכט מעהר פֿאָרקאָממען ווערדען!

* (אויך צווייא שטרימפּפֿע העלפֿען ניכט!) איין פֿראנצאָזישעס בלאטט טהיילט פֿאָלגענדע אינטערעססאנטע בעגעבענהייט מיט: איינע רייכע פֿראָממע קאטהאָלישע פֿרויא אין פאריז האטטע אם רעכטען פֿוסע איין העפֿטיגעס לײדען, וועלכעס איהר יאהרע הינדורך קיינע רוהע ליעס. איינע פֿריינדין דערזעל-בען ערטהיילטע איהר דען ראטה: זיא מאגע זיך איינען שטרומפּף דעס „היילינגען פֿאטערס" אין ראָם פֿערשאפֿפֿען, דא נור איין זאָלכער דיא געהיימניספֿאָללע קראַפֿט בעזיט-צע, אויך דאס העפֿטיגסטע פֿוסליידען צום שווינדען צו ברינגען. דיא רייכע דאמע זאנדטע איינעם קאממעדיענער דעם פאבסטעס 100 דוקאטען, וואָפֿיר דערזעלבע איהר איינען אלטען שטרומפּף איינשיקטע. פֿרייליך געהאָרטע דיעזער שטרומפּף נאר ניע דעם פאבסטע, דא דער קלוגע קאממעדיענער דענזעלבען איינפֿאך פֿאָן איינעם יודען אויף דעם טאנדעל-מארקטע אום איינינע קרייצער קויפֿטע. דער צופֿאלל וואָללטע עס יעדאָך, דאס דער פֿוס דער פֿראָממען קאטהאָליקין ווירקליך געזונד וואורדע. עס וואר נור נאטירליך, דאס זיא זיך איינרעדעטע, דער „היילינגע פאבסט-שטרומפּף" האבע זיא פֿאָן איהרעם ליידען בע-פֿרייעט. אלס פֿראָממע קאטהאָליקין איילטע זיא נון נאך ראָם, וואָ זיא דעם פאבסטע פֿיר דיא צווענדונג דעס אל-טען שטרומפֿפֿעס איהרען ערגעבענסטען דאנק צום אויסדרו-קע בראכטע. דער גרייזע פאבסט, דער ביזהער פֿאָן דער גאנצען געשיכטע ניכטס וואוסטע, לעכעלטע איבער דען אבערגלויבען דער פֿראָממען פֿרויא אונד זאגטע: „זעהען זיא, מיין קינד, זיא האבען מעהר גליק אלס איך; איהנען האט איין שטרומפּף פֿאָן מיר געהאָלפֿען; איך טראגע שאָן לאנגע צווייא פעבסטליכע שטרימפּפֿע, אונד דאָך זינד מיינע פֿיסע זאָ קראנק אונד שוואך, דאס זיא מיך קוים ערטראגען קאָננען." — ווענן דיא ערצעהלונג אויך וואהר איזט, זאָ איזט עס זעהר שאָן פֿאָם פאבסטע, דאס ער דען אבערגלויבען, דען מאן אן זיינע פערזאָן קניפּפֿטע, זעלבסט צו צערשטאָרען זוכטע. היעצו האט עבען ניכט יעדער דען מוטה אונד דיא עהרליכקייט!

* (יודען ביי איינער בישאָפֿליכען פֿייער.) אין שטיינאמאנגער וואורדע אם 20-טען דיעזעס איין דרייפֿאכעס פֿעסט געפֿייערט: דער געבורטסטאג זיינער מאיעסטעט דעס קאָניגס, דאס זאָגענאנגטע שטעפֿאנס-פֿעסט, וועלכעס בעקאנגטליך אין אונגארן אללייעהרליך צום אנדענקען אן דען אונגארישען קאָניג שטעפֿאן געפֿייערט ווירד, אונד ענדליך דאס הונ-דערטיעהריגע פֿעסט דעס ביסטהומס צו שטיינאמאנגער, אינדעם עס עבען יעטצט 100 יאהרע זינד, דאס אין שטיינ-אמאנגער איין בישאָפֿס-זיטץ געגריגדעט וואורדע. דאס נון דיא יודען אן דער געבורטסטאגס-פֿייער זיינער מאיעס-טעט זיך בעטהייליגען, איזט ניכט בלאָס נאטירליך, זאָנדערן אויך עכט-יידישע פֿפליכט. אינדעם פֿינדעט יא דיא גע-בורטסטאגס-פֿייער זיינער מאיעסטעט בעקאנגטליך ניכט אם 20-טען, זאָנדערן אם 18-טען אויגוסט שטאטט. דיעזער טיטעל פאסט אלזאָ ניכט רעכט אויף דאס אין שטיינ-אמאנגער אם 20-טען דיעזעס אבגעהאלטענע פֿעסט. אויך דאס איזט זעהר נאטירליך, ווענן דיא יודען אן דער זאָגע-נאנגטען „שטעפֿאנס-פֿייער" זיך בעטהייליגען. אלס פֿאָלל-בערעכטיגטע בירגער דעס אונגארישען שטאאטעס, האבען יא אויך זיא איינען אנטהייל אן איינעם פֿעסטע, וועלכעס אלס אונגארישעס נאציאָנאל-פֿעסט געפֿייערט ווירד. עטוואס זאָנדערבארער מוס עס אללערדינגס ערשיינען, ווענן יודען אן איינעם פֿעסטע טהיילנעהמען, דאס נור דעסהאלב געפֿיי-ערט ווירד, וויל צופֿעלליג זאָעבען 100 יאהרע אבגעלויפֿען, זייטדעם אין שטיינאמאנגער איין בישאָפֿס-זיטץ געגריג-דעט וואורדע! ביי דעם גאסטמאהלע, וועלכעס דער הערר בישאָף אויס אנלאס דיעזער פֿייער געגעבען, וואַרען אויך יודען ערשיענען. דער בישאָף וואר אבער קלוג גענוג, אין זיינער אנשפּראכע פֿאָן דעם קאטהאָלישען גלויבען ניכטס צו ערוועהנען, ער זאגטע בלאָס אונטער אנדערם: „דאס גע-באָט: ליעבע דיינען נעכסטען, וויא דיך זעלבסט!" — מוס פֿאָן אללען מענשען, אָהנע אונטערשיעד דער קאָנפֿעססיאָן, הייליג געהאלטען ווערדען. נור קראַפֿט דיעזעס געבאָטעס וואר עס מאָגליך, דאס ביי דיעזעם פֿעסטע אויך ניכט-קאטהאָליקען ערשיענען זינד, דא וויר אין דער ליעבע צו אונזערען נעכסטען אונטער דען קאָנפֿעססיאָנען קיינען אונטערשיעד קעננען דירפֿען!"

* (דער יאָהאנניס-מארקט), דער זאָעבען היער אבגעהאלטען ווירד, איזט בעססער אויסגע-פֿאללען, אלס ערוואַרטעט וואורדע. דיעזער מארקט האט-טע זייט יאהרען קיינע זאָלך גינסטיגע געשטאלט, וויא דיעס הייער דער פֿאלל איזט, עס זינד זעהר צאהלרייכע קייפֿער ערשיענען, דיא זיך פֿיר דען הערבסט מיט מאנופֿאקטור-וואארען פֿערזעהען. דיא פּראָווינץ-קױפֿלייטע פֿערזעהען זיך אויך מיט דען פֿיינסטען גאטטונגען פֿאָן מאנופֿאקטור-וואארען, דא דיא בויערן נאך דער רייכען ערנטע אים הערב-סטע געוויס בעדייטענדע איינקייפֿע מאכען ווערדען. זאָ פֿיעל פֿיר היינטע. נעכסטענס ווערדען וויר איינען אויספֿיהרליכען מארקט-בעריכט פֿערעפֿפֿענטליכען.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פּרענומעראנטען, דערען פּרענומעראציאָנסטערמין אם 1. **סעפּטעמבער** צו ענדע געהט (וואס גאנץ דייטליך אויף איהרער „אדרעס-שלייפֿע" אנגעצייגט איזט) איהרע פּרענומעראציאָן אים לויפֿע דיעזער וואָכע צו ערנייערן, דאמיט וויר איהרע נייען אדרעס-שלייפֿען רעכטצייטיג דרוקקען קאָננען.

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט. דער פֿערקויף וואר גוט. פֿערקויפֿט וואורדען 6000 מעטצער.

ווייצען טהייס 200 מעטר-צטר' 80 קילאָ 12'— גולד. 200 מעטר.-צטר' 79 קילאָ — 12 גולד. 100 מעטר.-צטר' 79 קילאָ 11'90 גולד. 300 מעטר.-צטר' 78'8 קילאָ 11'65 גולד. 100 מטר-צטר' 78'5 קילאָ 11,80 גול.

ווייצען פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 10,76 — 10,80 גולדען.—

קוקורוץ פער מאי 6,65—6,75 גולדען.

האפער פער סעפטעמבער - אָקטאָבער 6,64 — 6,71 גולד.

רעפּס (קאָהל) פער אויגוסט-סעפטעמבער $18\frac{3}{8}$ — $18\frac{5}{8}$ גול. באנאטער אויגוסט 18—$18\frac{3}{8}$ גול'. —

פעסטער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם געסטריגען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 1019 שטיק אָכסען, מילכ-קיהע 864 שטיק.— פרייזע פֿיר אָכסען 49 — 51 פֿל', פֿיר קיהע 48 — 50 פֿל' פֿיר ביפֿפֿעל 41—44 פֿל' פער 100 קילאָ שלאכט-געוויכט, זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער.

ראָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 22-טען אויגוסט 1877.

ברינן 90 16 23 42 18

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטעור: מאיר בר"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	76	10.35—10 45
"	"	77	10.55—10.70
"	"	78	10.80—10.65
"	"	79	11.05—11.20
"	"	80	11 30—11 35
"	טהייס	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	10 85—10 95
"	"	77	11.05—11 20
"	"	78	11.30—11.40
"	"	79	11 55—11.70
"	"	80	11 75—11.80
"	פעסטער באָדען	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	10.40—10 50
"	"	77	10 60—10 70
"	"	78	10.85—10.95
"	"	79	11.—11 10
"	"	80	11.20—11 25
"	ווייסענבורגער	74	—.———
"	"	75	—.———
"	"	76	10.70—10 80
"	"	77	10 90—11 05
"	"	78	11.15—11 25
"	"	79	11.40—11 55

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קאָרן	72	7.50—7.30
גערסטע מאלץ	62	8.60—7.70
גערסטע פוטטער	62	7.50—6,75
האפער	41	6 60—6 50
קוקורוץ באנאטער		6 80—6.75
אנדערער	73	6.75—6.70
הירזע		—.——.—

טערמין-געשעפֿטע		פער 100 קילאָ
ווייצען	פער סעפטעמבער	10.70
		—.—
	פריהיאהר	10 90
קוקורוץ		6 65
גערסטע		—.—
האפער	פער סעפטעמבער	7.07 —
		—.—
ריפּס		18,25

כאללען-מעהל	קר. פל.
נומער 0	24 —
" 1	23 20
" 2	22 60
" 3	21 80
" 4	21 20
" 5	20 40
" 6	19 25
" 7	17 70
" 8	15 60
" 8½	12 50
שפּיריטוס: אלטע ראפפינירטע פּרעמפּטע	33.—
נייע . קארטאָפֿפֿעל	31.—

קורז-טאבעללע פֿאָם 23. אויגוסט

געלד-קורז	קר. פל.
זילבער-אגיא	105 75
דוקאטען	5 74
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9 69
נאפאָלעאָנד'אָר	9 69
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59 30
20 מארקשטיק	11 85
פאפיער רובעל	1 26

לאָזע	קר. פל.
1839-ער ראָטשילד-לאָז גאנצע	300 —
דעטטא [illegible]	300 —
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָז	107 80
1860-ער גאנצע	112 25
דעטטא [illegible]	118 75
1864-ער לאָז צו 100 גולדען	134 50
דעטטא " 50	133 25
[illegible]	25 —
[illegible]-לאָז	14 50
[illegible]-לאָז	162 25
[illegible]-לאָז צו 40 גולדען	28 —
[illegible]	92 —
[illegible] לאָז	17 —
[illegible] צו 10 גולדען	12 75
[illegible] " 20	14 75
[illegible] " 40	28 75
[illegible] " 40	29 75
[illegible] " 10	13 50
[illegible]-לאָז " 40	37 —

לאָזע	קר. פל.
[illegible] לאָז צו 20 גולדען	14 50
סט. גענאָיס " 40	30 75
[illegible] " 20	19 —
טריעסטער " 100	120 —
דעטטא " 50	60 —
וואלדשטיין " 20	22 —
ווינדישגרעצער " 20	26 50
אונגארישע פּרעמיען-לאָז צו 100 גולד.	74 80
דעטטא צו 50 גולדען	74 50
וויענער לאָז	92 50

ווערטה-פאפיערע	קר. פל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	74 —
טעמעשוואר-באנאטער	74 50
זיעבענבירגישע	73 90
גאליציש	84 80
בוקאווינער	81 75
אונגארישע איזענבאהן-אנלעהען	98 75
[illegible]-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	75 25
פֿפאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	90 75
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	79 50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אינסטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	— —
דעטטא צו 6 פּראָצענט	— —
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	89 —

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

אם מערקווירדיגסטען בייא אלל דעם איזט יעדאך דיא מעלדונג, דאס אויך ענגלאנד דעם וואונשע ביסמארקס זיך אנגעשלאססען. אונד זא ווירד דער סולטאן איינע מאראל-פרעדיגט צו הארען בעקאממען אין בערליניש-דייטשער שפראכע, אין וויענעריש-דייטשער שפראכע, אין איטאליענישער שפראכע אונד צום איבערפלוסע אויך אין ענגלישער שפראכע! וואו בלייבט בייא אללי דעם דיא גערעכטיגקייט! געגען דיא רוסישען גרויזאמקייטען פיהלטע זיך קיינע מאכט בעוואגען, ביים רוסישען קאיזער פארשטעללונגען צו מאכען. אללייו וועגען טירקישער גרויזאמקייטען געבען זיך אללע שטאאטסמעננער אהנע וויטערעס צו מאראל-פרעדיגערן הער! דער סולטאן ווירדע אם בעסטען טהון, וועגן ער זיך דענקען ווירדע: „פרעדיגען זיא נור, מיינע הערען! איהרע מאראל ווירד מיר ניכט שאדען אונד ניכט ניטצען. איינע טיכטיגע ניעדערלאגע דער רוסען איזט מיר ליעבער אלס דיא שאנסטע מאראל-פרעדיגט!" — עס איזט אין דער טהאט וויט געקאממען, וועגן דיא אייראפעאישען שטאאטס-מעננער אים איפטראגע ביסמארקס צור אבהאלטונג פאן לעבערליכען מאראל-פרעדיגטען זיך הערגעבען! (נאכטרעגליך ווירד געמעלדעט, דאס אויף פעראנלאססונג דעם פירסטען ביסמארק אויך האללאנד, בעלגיען, שוועדען אונד פארטוגאל דעם סולטאן דורך איהרע געזאנדטען וועגען דער אנגעבליכען טירקישען גרויזאמקייטען פארשטעללונגען מאכען ווערדען.)

* (מאן וויללזיא אונס דורכאויס שטעהלען!) שאן פאר עטווא אנדערטהאלב יאהרען האבען וויר איינע מיטטהיילונג געבראכט, דאס איין אפפיציער דאס געהיימניס, וויא דיא „אובאטיאוס-קאנאנען" הערגעשטעללט ווערדען, דען פריסען פערראטהען האבע. נון מעלדעט איינע וויענער דעפעשע פאם 24-טען דיעזעס פאלגענדעס: „2 בעאמטע דער קאנאנען-גיעסעריא וואורדען זאגבען פערהאפטעט. עס שטעללטע זיך נעמליך הערויס, דאס זיא דעם היעזיגען רוסישען געזאנדטען שריפטשטיקע פערקויפט האבען, אין וועלכען דאס געהיימניס ענטהאלטען איזט, וויא דיא אובאטיאוס-קאנאנען פאבריצירט ווערדען.— אונס בעפרעמדען היעבייא נור צוויא פונקטע: ערסטענס האבען יא אונזערע אובאטיאוס-קאנאנען נאך קיינע וואנדער געווירקט, דאס מאן דיעזעלבען מיט זא פיעלעם אייפער נאכמאכען מאכטע. צוייטענס דיעזע קאנאנען ערפינדען זינד, האט יא גראף אנדראשי דורך זיינע פריעדענס-בעשטרעבונגען דאפיר געזארגט, דאס דיעזעלבען רעכט היבש אין דער פאבריק ליעגען בלייבען. דיא אובאטיאוס-קאנאנען קאסטען אונס בעקאנטליך פיעלע מילליאנען, וועסהאלב מאן זיא ניכט אין איינעם קריעגע אבניטצען וויללל. וויא וויים אלזא דיא וועלט, דאס דיעזע קאנאנען גאר זא פארציגליך זינד! דאס איזט איינעס. נאך מעהר בעפרעמדעט עס אונס, דאס עבען דייטשלאנד אונד רוסלאנד אונס אונזערע „אובאטיאוס-געהיימניססע" שטעהלען וואללען. זאללטע עטווא דאס „דרייא-קאיזער-בינדניס" דאצו דיענען, דאס וויר פאן דען אנדערען צוויא מיטגליעדערן דיעזעס בינדניססעס בעשטאהלען ווערדען! באלד איזט עס דיא דייטשע, באלד ווידער דיא רוסישע געזאנדטשאפט, דיא אונס דאס געהיימניס דער אובאטיאוס-קאנאנען שטעהלען מאכטען. עס איזט גאר זעהר געפעהרליך, וועגן מאן זאלכע פערבינדעטע האט. איין יידישעס שפריכווארט זאגט: „פאר הויז-גנבים קאנן מאן זיך ניממער היטען!"

* (וועהר ברינגט ליכט אין דאס דונקעל!) אין נוממער 96 אונזערעס בלאטטעס האבען וויר אונטער דער איבערשריפט „איינע פעראינבאדונג פיר דען פאלל דער אויסריסטונג" איינע מיטטהיילונג געבראכט, דיא איינע זעהר דונקעל געהאלטענע פערפיגונג דעם געמיינזאמען קריעגס-מיניסטעריאומס, דעם אונגארישען האנוועד-מיניסטעריאומס אונד דעם עסטערייכישען לאנדוועהר-מיניסטעריאומס ענטהיעלט. דיא פערפיגונג בעטראף נעמליך יענע מיליטער-פפליכטיגען, וועלכע פיר דען אייגענטליכען קריעגס-דיענסט אונטויגליך, אים פאללע דער אויסריסטונג יעדאך צו אנדערען דיענסט-לייסטונגען צו קריעגס-צוועקען פערוועגדעט ווערדען זאללען. אונזערע הויפטשטעדטישע מיליטער-אבטהיילונג ווירד נון מיט טויזענדען פאן פראגען בעשטירמט, דא ניעמאנד אין דען איינצעלנען בעשטיממונגען דיעזער פערפיגונג זיך צורעכט פינדעט. אללייו אויך דיעזע פערמאג עס ניכט, אין דיעזעס דונקעל ליכט צו ברינגען. דען אנפראגענדען וועהרפפליכטיגען ווירד איינפאך דער ראטה ערטהיילט, רוהיג אבצווארטען, ביז מאן זיא רופען ווערדע. — אין דער טהאט שיינט אונס איינע אנטווארט ניכט בעזאנדערס דרינגענד, דא יעטצט פאן איינער בעטהייליגונג עסטערייך-אונגארנס אם רוסיש-טירקישען קריעגע אדער אויך נור פאן איינער „אויסריסטונג" וועניגער דיא רעדע זיין קאנן, אלס יע פאהער. דיא וועהרפפליכטיגען ברויכען זיך דאהער פארלייפיג דער ערוועהנטען פערפיגונג וועגען קיינע בעאונרוהיגענדען זארגען צו מאכען.

* (אייפשטאנד אין דער רוסישען ארמעע.) אוס ביקארעסט ווירד פאם 24-טען דיעזעס טעלעגראפירט: „געסטערן האבען רוסישע ארמעע-אבטהיילונגען אין סיסטאווא איינען פירכטערליכען אייפשטאנד געשטיפטעט, וויל דאס בראד, וועלכעס איהנען פעראברייכט וואורדע, ביז צור אונגעניעסבארקייט פערשיממעלט וואר. דער אייפשטאנד דויערטע פאללע 2 שטונדען. אללע דראהונגען דער אפפיציערע האלפען ניכטס. ערסט אלס 100000 לאיב בראדע אין דיא דאנוי געווארפען וואורדען, ענדעטע אויך דער אייפשטאנד. דא זיעהט מאן ווידער, וועלכע אונארדנונג אין דער רוסישען ארמעע הערשט! וואהרשיינליך זינד דיא אפפיציערע פאן דען ליעפעראנטען בעשטאכען וואָרדען, וועגן זיא איינע זאלכע ווירטהשאפט דולדען. אללייו פאן פערשיממעלטעם בראדע קאנן מאן קיינע בעגייסטערונג אונד קיינע קראפט שאפפען, אום דיא אנשטרענגונגען איינעס קריעגעס לאנגע אויסהאלטען צו קאננען. וועגן דיא רוסען אין לעטצטערער צייט זא פיעלע עמפפינדליכע ניעדערלאגען ערליטטען, זא מאג אויך דאס „פערשיממעלטע בראד", מיט וועלכעם דיא רוסישען סאלדאטען געפיטטערט ווערדען, צום טהיילע מיטגעסטענס דאראן שולד זיין!

* (דאס איזראעליטישע לאנדעס-טויבשטוממען-אינסטיטוט.) וויר האבען בערייטס וויעדערהאלט געמעלדעט, דאס דער פערשטארבענע הערר א. פאכס איינע גראסע סוממע צום בויע איינעס איזראעליטישען טויבשטוממען-אינסטיטוטס אין פעסט פערמאכט האט. דיעזעס אינסטיטוט ווירד אם 1טען נאוועמבער דיעזעס יאהרעס עראפפנעט ווערדען. זאלכע עלטערן, דיא איהרע טויב-שטוממען קינדער אין דיעזעס אינסטיטוט איינגעהמען לאססען וואללען, מאגען זיך מיט איהרען געזוכען אן דען פארשטאנד דיעזער אנשטאלט ווענדען אונטער דער אדרעססע: העררן ה' נייוועלט אין בודאפעסט, ארלעאנסגאססע נר' 2. דיא דיעספעללינגען געזוכע זינד לענגסטענס ביז ענדע סעפטעמבער איינצוזייכען.

* (איינע יידישע פאמיליע פאן קאזאקען איבערפאללען.) אוס יאססי ווירד פאם 23-טען דיעזעס פאלגענדעס בעריכטעט: „זאמסטאג נאכטס איבערפיעל איינע גראסע אנצאהל פאן קאזאקען איינען יידישען ווירטהסהויזער אין איינער היעזיגען פארשטאדט, רויבטען איהם 20 דוקאטען, צערטריממערטען אונד פערוויסטעטען אללעס. וואס זיא פארפאנדען, שענדעטען זיינע פרויא אונד מיסהאנדעלטען זיא זאראנג אויפס גרויזאמסטע. דיא אונגליקליכע פרויא ליעגט האפפנונגסלאז דארניעדער. דיא רוסישען אפפיציערע, וועלכע דען אפפענטליכען שקאנדאל זאהען, זוכטען דען יודען דורך געלד-פערשפרעכונגען צום שווייגען צו ברינגען." — וויר גלויבען ניכט, דאס אין יודע דיא „שענדונג זיינער פרויא" אומים געלד שטיללשווייגענד ערטראגען ווערדע!

* (איין יודע אלס בישאף.) אין אינסברוק, דער הויפטשטאדט טיראלס, ערשיען פאר אייניגען וואכען איין אלס מארגענלענדישער גייסטליכער געקליידעטער הערר, נאמענס סשוטשאנא. דערזעלבע גאב זיך אלס בישאף אויס. דער אים מארגענלאנדע איינע גראסע אנצאהל פאן היידען צום כריסטליכען גלויבען בעקעהרט האבע. נון מאכט ער רייזען אין אייראפא, אום פיר דיעזע ניי-בעקעהרטען קאטהאליקען געלד-זאממלונגען צו פעראנשטאלטען. ער היעלט זיך מעהרערע וואכען אין טיראל אויף, וואו דערזעלבע ביים האהען אדעל אונד בייא דען גראס-גרונדבעזיטצערן ניכט נור פריינדליכע אויפנאהמע, זאנדערן אויך רייכליכע אונטערשטיטצונגען פאנד. אוים אללען נעגענדען טיראלס קאמען פראממע קאטהאליקען הערבייא, אום זיך פאן דיעזעם „נאטטליכען מאננע" זעגנען צולאססען. דער מארגענלענדישע בישאף „בענשטע" מיט ביידען הענדען, פיללטע זיך יעדאך היעפיר דיא טאשען מיט שווערען טויזענדערן. קוים וואר דער הערר בישאף פערררייזט, אלס איינע בערלינער צייטונג איינטראף, וואריין עס אונטער אנדערעם היעס: „פאר קורצעם ערשיען היער איין מאנן, נאמענס טשוטשאנא, דער זיך אלס מארגענלענדישער בישאף אויסגאב אונד אין דיעזער איינענשאפט פאן דען לייטען געלד אויספאפפטע. ענדליך שטעללטע עס זיך הערויס, דאס דער „מארגענלענדישע בישאף" אייגענטליך איין יודע איזט, דער דען לייכטגלייביגען קאטהאליקען פיר זיינען „זעגען" דאס געלד אבנימטט." — נון, וויר צווייפעלן ניכט, דאס דיעזער יודע פריהער, וויא עטווא דער גוטע אלטער נה אין דער מאראש, אלס „רעבבע" הערומגערייזט, אום דען יודען פיר „בענשען" דאס געלד הערויסצולאקען. וואהרשיינליך ערגינג עס איהם עבען זא וויא דעם ערוועהנטען אלטער נה, דער אלסבאלד אלס „בעטרינער" פערשריען וואורדע. דא פיעל ער אויף דען געדאנקען, ניכט מעהר אלס „רעבבע", זאנדערן אלס „בישאף" הערומצורייזען, וואבייא ער ניכט פאם „נגלה" אונד ניכט פאם „נסתר" עטוואס צו וויססען ברויכט! אללענפאללס זאללטע מאן שאן וויססען, דאס אין זאלכען „וואנדערנדען היילינגען" זעלטען עטוואס גוטעס שטעקט! דיא לייטע טרעטען באלד אלס „רעבבעס", באלד ווידער אלס „בישאפע" אויף, וועגן זיא נור לייכטגלייביגע מענשען פינדען, דיא איהנען פיר איהרע „בענשרייא" געלד געבען.

* (איין פיעל-געפריפטער יידישער סאלדאטענ-פפליכטלינג.) אוס קאשויא ווירד זאגבען פאלגענדעס בעריכטעט: איין יודע נאמענס איזאק הירש ערשיען דיעזער טאגע פאר דעם היעזיגען שטאדטהויפטמאנגע, וואו ער פאלגענדע אויסזאגע צו פראטאקאלל גאב: „איך בין אים פערגאנגענען יאהרע נאך אבטוואכענטליכעם מיליטער-דיענסטע וועגען שלעכטער בעהאנדלונג פאן מיינעם רעגימענטע געפליכטעט. אוים פערצווייפלונג זוכטע איך דען טאד אים וואססער; קוים יעדאך וואר איך אין דען שטראם געשפרונגען, אלס איך דיעס בערייטע אונד ווידער אויפס טראקענע הינויסשוואמם. קורץ דאראוף פערניפטעטע איך מיך, אללייו דאס גיפט בליעב בייא מיר אהנע טאדטליכע ווירקונג. נון וואנדערטע איך נאך אמעריקא אויס. דיא ליעבע צום פאטערלאנדע ליעס מיר יעדאך קיינע רוהע אונד איך מוססטע ווידער צוריקקעהרען. יעטצט בליעב מיר ניכטס איבריג, אלס מיך זעלבסט בייא דער בעהארדע אנצוציינען." — עס שיינט וואהל מאנכעס אין דער אויסזאגע דיעזעס איזאק הירש ניכט גאנץ גלויבווירדיג. וועד וויים, וואו דער גוטע מאנן אלס „רעבבע" אדער „בישאף" הערומגערייזט, אונד דא דאס „ווייבערנ געשעפט" ניכט מעהר נעהם, ווידער סאלדאט ווערדען מאכטע. זעהר קאמיש איזט דיא ערצעהלונג, דאס ער ניכט דורך וואססער אונד ניכט דורך גיפט דען טאד פינדען קאננטע.

* (פערגיפטונג דורך זאדא-וואססער.) אין סאלנאק איזט פאר קורצעם איין דארטיגער איינוואהנער נאך דעם גענוססע פאן סאדא-וואססער פלאטצליך ערקראנקט. דער הערבייגערופענע ארצט ערקאננטע זאפארט דאס היער איינע פערגיפטונג דורך ארזעניק פארליעגע. נון ליעס מאן אללעס אין סאלנאק פארריעטהיגע סאדא-וואססער אונטערזוכען, אין וועלכעם יעדאך קיין ארזעניק זיך פארפאנד. מאן קאם נון אויף דען געדאנקען, דיא קריגע צו אונטערזוכען, אין וועלכען אוים אמעריקא דיא „זיירע" צור בערייטונג פאן סאדא-וואססער בעצאגען ווירד. אן דען וועגדען דיעזער קריגע האטטע זיך ווירקליך ארזעניק אנגעזעטצט. אללעס אוים דיעזער „זיירע" בערייטעטע סאדא-וואססער וואורדע זאפארט פערניכטעט. נון טעלעגראפירטע מאן אויך אן דען מיניסטער דעס אינגערן, דא אויך אין פעסט איין לאגער פאן דיעזער „אמעריקאנישען זיירע" פארהאנדען איזט. אויף בעפעהל דעם מיניסטערס וואורדע דאס גאנצע לאגער דיעזער „זייערע" אויגענבליקליך מיט בעשלאג בעלעגט, אום איינע וויטערע פערגיפטונג צו פערהיטען.

* („זיא זינד איין קעקער יודע!") דער בעצירקס-ריכטער אין קארנייבורג (עסטערייך) האטטע איינען יידישען געהילפען, נאמענס דר' דאללער. אין פאלגע איינער שטרייטיגקייט ריעף דער בעצירקס-ריכטער זיינעם געהילפען דיא ווארטע צו: „זיא זינד איין קעקער יודע!" דר' דאללער רייכטע געגען דען בעצירקס-ריכטער איינע קלאגע וועגען עהרענבעליידיגונג איין. דער געקלאגטע ריכטער וואורדע יעדאך פריינעשפראכען, דא עס

דיא רוסען פֿערזוכטען דיא פֿאָן דען טירקען בעזעטצטען האָהען צו ערשטירמען. דיא טירקען װאַרטעטען, ביז איהנען דיא רוסען אויף 500 שריטטע נאהע געקאָממען װאַרען אונד ערעפֿפֿנעטען דאנן איין פֿירכטבארעס פֿייער אויף דיאזעלבען. — אים מיטטערנאכט מאכטען דיא רוסען איינען לעטצטען פֿערצווייפֿעלטען פֿערזוך, אבער דיא טירקען שטירצטען זיך אויף דיא העראנשטירמענדען רוסען אונד שלוגען זיא צוריק. פֿרייטאג װאורדע דער קאמפף אם לאָם ערנייערט. צװייא רוסישע פּולװער־װאגען װאורדען דורך דיא טירקען אין דיא לופֿט געשאָססען, װאָדורך פֿיעלע רוסען אומקאמען. דיא רוסען װאורדען איבער דען לאָםפֿלוס געװאָרפֿען, איהר פֿערלוסט בעטראָגט 460 טאָדטע אונד 1000 פֿערװאונדעטע, דער פֿערלוסט דער טירקען איזט איין געריננער, װייל זיא אין געדעקטער שטעללונג זינד.

איינע פּעטערסבורגער אמטליכע דעפּעשע ברינגט היעריבער פֿאָלגענדע פּאאר װאָרטע: דיא טירקען צווישען דשומאיא אונד יאסלאר האבען מיט בעדייטענדען קרעפֿטען איינען אנגריפֿף אויף דיא דאָרט שטעהענדען רוסען געמאכט, װאָראויף זיך דיא רוסען צוריקציעהען מוסטען.

צווישען רוסטשוק אונד גיאורגעװאָ װיטהעט איין העפֿטיגעס באָמבארדירען. דיא רוסען װאָללען איהר גאנצעס קאנאָנען־פֿייער געגען רוסטשוק ערעפֿפֿנען, אים דען אללגעמיינען שטורם אויף דיעזע טירקישע פֿעסטונג פֿאָרצינעהמען.

III. דער קאמפף צווישען װידדין אונד קאלאפֿאט.

אם 23-טען אויגוסט מאכטען דיא טירקען אין װידדין דען פֿערזוך, דיא דאָנויא צו איבערשרייטען אונד נאך קאלאפֿאט צו קאָממען. װאס דיא טירקען מיט איהרעם איינבריכע אין רומעניען בעאבזיכטיגען, איזט נאָך אונבעקאננט, פֿאָרלייפֿיג קאָננטען דיא טירקען ניר דיא דאָנויא־אינזעל צווישען װידדין אונד קאלאפֿאט בעזעטצען. דיא רומענישע ארמעע באָמבארדירטע אויף דיא טירקען, קאָננטע אבער דערען פֿאָררירקען ביז צור אינזעל ניכט פֿערהינדערן. דער קאמפף דויערט פֿאָרט. דיא רומענען פֿירכטען, דאס זיא פּלאָטצליך פֿאָן דען היעריבערקאָממענדען טירקען אים ריקען געפֿאסט װערדען קאָננטען.

געסטערן אבענדס זינד היער פֿאָלגענדע דעפּעשען איינגעטראָפֿפֿען:

גאָרני־שטודען 25-טען אויגוסט. (אמטליך.) געסטערן דויערטע דער העפֿטיגע קאמפף אים דען שיפּקא־פּאס דען גאנצען טאג. אונזערע סאָלדאטען װאורדען נאָך פֿאָן קיינער איהרער שטעללונגען פֿערדרענגט. װעהרענד דעם פֿיער טאגע אנהאלטענדען קאמפּפֿעס װאורדען 27 רוסישע אָפֿפֿיציערע אונד 900 סאָלדאטען פֿערװאונדעט נאך גאבראָװאָ געבראכט. דיא צאהל דער טאָדטען אונטער דען רוסען איזט נאָך אונבעקאננט. (דיעזע צאהל מוס אונגעהייער גראָס זיין!) — אם 25-טען אויגוסט ערנייערטען דיא טירקען דאס באָמבארדירען געגען דיא רוסען אויף דעם שיפּקא־פּאס. דיעס איזט דער פֿינפֿטע קאמפּפֿטאג. — װאס דען קאמפף צווישען דשומאיא אונד יאסלאר בעטריפֿפֿט, זאָ איזט היעריבער צו מעלדען, דאס זיך דיא טירקען בייא יאסלאר זעהר שטארק בעפֿעסטיגטען אונד פֿערשאנצטען, זאָ דאס איהנען דיא רוסען ניכט זאָ לייכט נאהע קאָממען קאָננען. װעהרענד דעם צװייטעגיגען קאמפּפֿעס בייא יאסלאר האבען דיא רוסען 12 אָפֿפֿיציערע אונד 340 סאָלדאטען פֿערלאָרען.

קאָנסטאנטינאָפּעל, 25. אויגוסט. (אמטליך.) צווישען אָסמאן־באזאר אונד דשומאיא האבען דיא טירקען בעדייטענדע זיעגע ערפֿאָכטען. געסטערן האט צווישען קאלאפֿאט אונד װידדין איין העפֿטיגעס באָמבארדירען שטאטטגעפֿונדען. — דיא מאָנטענעגרינער האבען איינען אויספֿאלל געגען אָסטען געמאכט אונד װאָללטען דיא טירקען בייא פּאָדגאָריצא אנגרייפֿען, זיא װאורדען אבער צוריקגעשלאגען. — פֿאָן סוליימאן פּאשא איזט איבער דיא איינגאהמע דעס שיפּקא־פּאסעס נאָך גאר קיינע מעלדונג איינגעטראָפֿפֿען. (זיעהע נייעסטעס!)

דיא שוועבע רוסלאנדס.

איין בערלינער בלאטט מאכט זאָעבען איינע זעהר ערנסטע בעטראכטונג איבער דיא שוועבע רוסלאנדס. װיר װאָללען דיעזע בעטראכטונג היער אים דעם גרונדע פֿעראָפֿפֿענטליכען, װייל היערויס אויך דער גרונד קלאר װירד, װעסהאלב אונזערע מאָנארכיע, טראָטץ דער אייפֿגערעגטען אָפֿפֿענטליכען מיינונג, עס ביזהער ניכט אלס נאָטהיג עראכטעטע, געגען רוסלאנד איינצושרייטען. דאס ערװעהנטע בלאטט שרייבט:

„דיא ניעדערלאגען, װעלכע רוסלאנד אויף דען ביידען קריעגס־שױא־פּלעטצען ערליטטען, האבען אויך זיינער פּאָליטישען בעדייטונג פֿיעל געשאדעט. שאָן זייט דעם קרים־קריעגע האטטע רוסלאנד פֿיעל מיהע, זיין אנזעהען אייפֿרעכט צו ערהאלטען. יעטצט װערע עס מיט זיינעם אנזעהען פֿיר אללע צייטען צו ענדע, װענן עס איהם ניכט געלינגט, װעניגסטענס נאָך איינען גלענצענדען זיעג געגען דיא טירקייא צו עררינגען. עס איזט דאהער ניר איין לעערעס גערעדע, װענן מאנכע יעטצט פֿאָן איינעם בעפֿאָרשטעהענדען פֿריעדענס־שלוס צװישען דען שטרייטענדען מעכטען שפּרעכען. — הייטע קאנן, הייטע דארף רוסלאנד אן איינען פֿריעדענס־שלוס ניכט דענקען, דא עס זאָנסט נעבסט דער מיליטערישען, אויך אללע פּאָליטישע בעדייטונג איינביסען מיסטע. דעסהאלב ליעס יא דער רוסישע קאיזער זאָגאר זיינע גארדע אויס פּעטערסבורג אויף דען קריעגס־שױפּלאטץ קאָממען!

אללײן מאן דארף ניכט פֿערגעססען, דאס דורך דיעזע אנשטרענגונגען דאס גראָסע רוסישע רייך אָהנע מיליטער געבליעבען. ניכטס װערע יעטצט לייכטער, אלס איין איינברוך אין דאס אָהנע מיליטערישען שוטץ געבליעבענע רוסלאנד. װעהרענד דיא רוסישע ארמעע אן דער דאָנויא מיט דען טירקען זיך הערומשלאָגט, קאָננטע עס איינער אנדערן מאכט געלינגען אָהנע שװערטעס־שטרייך רוסלאנד אן זיך צו רייסען. דער רוסישע קאיזער מיסטע דאהער פֿאָר אללעם דאפֿיר זאָרגע טראגען, דאס דיא גרענצען זיינעס רייכעס געזיכערט זינד. אם מייסטען האטטע דא רוסלאנד נאטירליך דען איינפֿאלל עסטערייך־אונגארנס צו פֿירכטען, דא דיעס ניכט בלאָס אין רוסלאנד איינריקען קאָננטע, זאָנדערן דורך דיא ענטזענדונג איינער ארמעע־אבטהיילונג נאך רומעניען דען רוסען אויך אויף דעם קריעגס־שױא־פּלאטצע געפֿעהרליך זיין װירדע. אנגעזיכטס דיעזער טרױריגען לאגע גאב עס פֿיר רוסלאנד ניר איין מיטטעל, זיך געגען איינען אנגריפֿף פֿאָן אויסען צו זיכערן; דיעזעס מיטטעל איזט: דיא װיעדערבעלעבונג דעס דרייא־קאיזער־בינדניססעס. היעריים ערגיבט זיך אבער, דאס װענן רוסלאנד געגען דיא טירקייא אויך זיעגען זאָללטע, זאָ װירד עס דאָך קיינע טירקישען פּראָװינצען אן זיך רייסען דירפֿען. ניכט רוסלאנד אללײן װירד דאריבער צו ענטשיידען האבען, װאס מיט דען עראָבערטען פּראָװינצען געשעהען זאָללטע, עס װירד פֿיעלמעהר דיא ענטשיידענדע שטיממע דער אנדערען מיטגליעדער דעס דרייא־קאיזער־בינדניססעס, נעמליך דיא שטיממע עסטערייך־אונגארנס אונד דייטשלאנדס, בעפֿאָלגען מיססען. רוסלאנד װירד דיעזע שטיממען אים זאָ מעהר בעאכטען מיססען, אלס עס יא אָהנע דאס דרייא־קאיזער־בינדניס זיינע געזאממטען שטרייטקרעפֿטע אונמאָגליך אן דער דאָנויא פֿעראייניגען קאָננטע, אונד צװאר אויס פֿורכט: עס װירדע אירגענד איינע מאכט אינצװישען אין דאס, דורך אבמארש אללער סאָלדאטען גאנץ שוטצלאָז געבליעבענע רוסישע רייך איינדרינגען!

װענן מאן אללי דיעס גענױא ערפֿאסט, װירד מאן עס אויך בעגרייפֿליך פֿינדען, װעסהאלב אונזערע מאָנארכיע זיך ניכט פֿעראנלאסט פֿיהלט, דיא געגען רוסלאנד אייפֿגעבראכטע אָפֿפֿענטליכע מיינונג צו בעפֿאָלגען. אונזער מיניסטעריום דעס אויסװערטיגען האט יא אָפֿט הערפֿאָרגעהאָבען, דאס װיר דאָך ניכט פֿערפּפֿליכטעט זיין קאָננען, קריעגע אויסציקעמפּפֿען, דיא ניכט געגען אונס, זאָנדערן בלאָס געגען דיא טירקייא געריכטעט זינד. װיר האבען בלאָס אונזערע איינענען אינטערעססען צו װאהרען. דיא הױפּט־געפֿאהר, דיא פֿיר אונס דראָהטע, בעשטאנד אבער בעקאננטליך בלאָס דארין: דאס זיעגרייכע רוסלאנד קאָננטע אים דען דער טירקייא ענטריססענען פּראָװינצען אן אונזערען זיד־גרענצען סלאװישע שטאאטען אינס לעבען רופֿען. נון װאָהל! פֿאָן איינעם „זיעגרייכען" רוסלאנד װערע זאָ עטװאס װאָהל צו בעפֿירכטען, ניכט אבער פֿאָן איינעם „געשלאגענען" רוסלאנד. אין פֿאָלגע דער ערליטטענען ניעדערלאגען מוסטע זיך רוסלאנד, װיא בערייטס געזאגט, איינציג אונד אללײן אויף דאס דרייא־קאיזער־בינדניס שטיטצען. עס װירד מיטהין ניכט אים שטאנדע זיין, אויף איינענע פֿויסט סלאװישע שטאאטען אינס לעבען צו רופֿען, דא דיא אנדערען צװייא מיטגליעדער דעס דרייא־קאיזער־בינדניססעס, דערען אויסשפּרוך רוסלאנד זיך אונטערװערפֿען מוס, דיעס נימטער צוגעבען װערדען. עסטערייך־אונגארן האט אלזאָ קיינען גרונד, פֿאָר איינעם עטװאיגען זיעגע רוסלאנדס געגען דיא טירקייא צו פֿירכטען. עס האט אבער דעם געמעס נאָך װעניגער גרונד, געגען רוסלאנד, דאס דורכאויס ניכט מעהר געפֿעהרליך, מיט דעם שװערטע לאָזציציעהען!"

דאס איזט דיא אנזיכט איינעס בערלינער בלאטטעס. װיר פֿירכטען אינדעס, דאס הינטער דיעזעם בלאטטע קיין געריננערער שטעהט אלס פֿירסט ביסמארק. דיעזער װילל נעמליך איינע בעטהייליגונג עסטערייך־אונגארנס אן איינעם קריעגע געגען רוסלאנד מאָגליכסט הינטאנהאלטען. דעסהאלב זוכט ער דעם גראפֿען אנדראשי איינצורעדען, דאס איין זיעג רוסלאנדס אונזערער מאָנארכיע ניכט געפֿעהרליך װערדען קאָננע, דא זיך רוסלאנד בעטרעפֿפֿס דער עראָבערטען טירקישען פּראָװינצען דעם אויסשפּרוכע אונזערער מאָנארכיע אונד דייטשלאנדס אונטערװערפֿען מיסטע. אין דער טהאט איזט דעם טריילאָזען רוסלאנד װעניג צו טרויען. האט עס איינמאל איינע פּראָװינצען אין דער טירקייא עראָבערט, דאנן װירד עס דאס גאנצע דרייא־קאיזער־בינדניס איינפֿאך צום פֿענסטער הינױסװערפֿען. ביסמארק װירדע זיך אבער דאריבער הערצליך פֿרייען, װיעדער איינמאל עסטערייך־אונגארן געפֿאָפּפֿט צו האבען! — גראף אנדראשי קעננט אבער שאָן צו גענױא דיעזע „פּאָליטישען פֿאָפּפֿערייען", אים איינעם ביסמארק אָדער עטװא איינעם גאָרטשאקאָף פֿאָללעס פֿערטרויען צו שענקען!

פֿערשיעדענע נייאינקייטען.

(דיא שטאאטס־מענגער אלס מאראל־פּרעדיגער.) װיר װיר בערייטס אין פֿאָריגער נוממער מיטגעטהיילט, האט פֿירסט ביסמארק דיא אייראָפּעאישען גראָסמעכטע אייפֿגעפֿאָדערט, אים פֿעראיינע מיט דייטשלאנד דעם סילטאן איינע מאראל־פּרעדיגט צו האלטען װעגען דער געגען רוסישע געפֿאנגענע פֿעראיבטען גרױזאמקייטען. — דאס אונזערע מאָנארכיע זיך צו דיעזעם שריטטע פֿערלייטען ליעס, איזט האלבװעגס ערקלערליך. אלס מיטגליעד דעם דרייא־קאיזער־בינדניסעס מוס עסטערייך דאס טהון, װאס רוסלאנד אונד דייטשלאנד בעשליעסען. דאס אויך איטאליען דעם װאונשע ביסמארקס זיך אנגעשלאָססען, איזט עבענפֿאללס ערקלערליך. איטאליען איזט יא בעקאננטליך זעהר רוסען־פֿריינדליך אונד צװאר אויס צװייא גרינדען: ערסטענס װייל עס אן רוסלאנד איינע שטיטצע געגען דען פּאבסט האבען װילל. צװייטענס אבער װייל עס דאריף רעכנעט, מיט רוסישער הילפֿע אונזערער מאָנארכיע נאָך טריעסט אונד זיד־טיראָל װעגרייסען צו קאָננען. דאס קאָמישע היעבייא איזט אלזאָ: דאס עסטערייך־אונגארן זיך דעם ביסמארקישען װאונשע אנגעשלאָססען, װייל עס זיך דעם װיללען דייטשלאנדס אונד רוסלאנדס פֿיגען מוס, װעהרענד גלייכצייטיג אויך איטאליען דיא געװינשטע מאָראל־פּרעדיגט צור אייפֿפֿיהרונג ברינגט, װייל עס פֿאָן רוסלאנד, אלזאָ פֿאָן אונזערם פֿערבינדעטען, הילפֿע געגען עסטערייך־אונגארן ערװארטעט! עס פֿראגט זיך נון: װען רוסלאנד איינענטליך בייא דער נאזע הערומפֿיהרט? עסטערייך־אונגארן אָדער איטאליען אָדער אבער ביידע צוזאממען? —